

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/5/2015
Identifikačné číslo spisu:	4112241260
Dátum vydania rozhodnutia:	07.10.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:4112241260.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Ing. F. Y., bývajúceho v E., proti žalovanej J.J., bývajúcej v E., zastúpenej JUDr. Anettou Árvayovou, advokátkou so sídlom v Nitre, Sládkovičova č. 7, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9 C 332/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. septembra 2014 sp. zn. 6 Co 157/2014, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobca je povinný v lehote 3 dní zaplatiť žalovanej trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 99,68 € na účet advokátky JUDr. Anetty Árvayovej, so sídlom v Nitre, Sládkovičova č. 7, vedený v J.e, a.s. Nitra, číslo účtu XXXXXXXXXX/XXXX.

Odôvodnenie

Okresný súd Nitra rozsudkom z 31. októbra 2013 č.k. 9 C 332/2012-70 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovaná bol súdom zaviazaná zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy 3 300 € z dôvodu ťažkého a trvalého poškodenia zdravia, ktoré mu žalovaná spôsobila pri dopravnej nehode, ktorá sa stala 24. januára 2008; rozhodol tiež o náhrade trov konania. V odôvodnení uviedol, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že žalovaná dopravnú nehodu nezavinila, túto zapríčinil svojím správaním žalobca, ktorý ako účastník cestnej premávky porušil viaceré ustanovenia zákona o cestnej premávke. Preto žalovaná nenesie zodpovednosť za ujmu, ktorá u žalobcu nastala v dôsledku poškodenia jeho zdravia (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka). K námietke premlčania vznesenej žalovanou uviedol, že pri nárokoch na ochranu osobnosti platí všeobecná trojročná premlčacia doba a že v danom prípade k jej uplynutiu nedošlo a žalobca uplatnil nárok včas. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Nitre rozsudkom z 24. septembra 2014 sp. zn. 6 Co 157/2014 napadnutý rozsudok potvrdil. V odôvodnení uviedol, že rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Stotožnil sa s jeho názorom, že na nárok uplatnený žalobcom sa vzťahuje všeobecná trojročná premlčacia doba, nestotožnil sa však s posúdením začiatku jej plynutia, keď súd

prvého stupňa pri určení začiatku jej plynutia vychádzal z právoplatnosti trestného konania vedeného proti žalovanej - 21. septembra 2010, v ktorom bola spod prečinu ublíženia na zdraví žalobcovi podľa § 157 ods. 1 Trestného zákona oslobodená. Uviedol, že začiatok plynutia všeobecnej trojročnej doby náhrady za nemajetkovú ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Keďže v danej veci k dopravnej nehode došlo 24. januára 2008, zásah do osobnostných práv žalobcu nastal týmto momentom. Žalobca mohol svoje právo na uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy vykonať prvýkrát 25. januára 2008 a od toho dňa začala plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá skončila 25. januára 2011. Žalobca podal žalobu na súd 28. novembra 2012, teda po uplynutí premlčacej doby. Z dôvodu premlčania nároku žalobcu sa odvolací súd nezaoberal dôvodmi odvolania žalobcu, pretože premlčaný nárok bráni vecnému prejednaniu nároku. Výrok o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil § 224 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu s odôvodnením, že bol ním porušený zákon. Súdu vytkol, že nesprávne posúdil plynutie premlčacej doby. Uviedol, že žalobca si uplatnil právo na náhradu nemajetkovej ujmy u iného príslušného orgánu v rámci trestného konania 4. mája 2009, v rámci ktorého bol so svojím nárokom na náhradu škody odkázaný na občianskoprávne konanie. Od uplatnenia nároku - 4. mája 2009 do právoplatnosti trestného rozsudku - 21. septembra 2010 plynutie premlčacej doby v zmysle § 112 Občianskeho zákonníka spočívalo. Keď žalobca uplatnil právo na náhradu nemajetkovej ujmy na súde 28. novembra 2012, uplatnil ho včas a ku dňu podania návrhu na súde nemohlo dôjsť k premlčaniu tohto nároku. Na základe uvedeného navrhol, aby rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi v ňom uvedenými.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že je nedôvodné, rozsudok odvolacieho súdu v otázke posúdenia plynutia premlčacej doby je vecne správny a súčasne si uplatnila náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a

k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESĽP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESĽP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESĽP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESĽP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávného súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESĽP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESĽP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESĽP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESĽP a ústavný súd), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESĽP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Podľa právneho názoru vec prejednávajúceho senátu je tým daný vážny dôvod opätovne sa - a to aj s odstupom času a pri (zatiaľ) nezmenenej právnej úprave - vrátiť k otázke, či snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritorneho rozhodnutia vyneseného v občianskom súdnom konaní bez

ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia, ktorá mala určujúci význam pri prijímaní stanoviska R 36/2008, má aj naďalej v plnom rozsahu opodstatnenie vtedy, keď sa mimoriadne dovolanie podáva v prospech účastníka, ktorý sám nevyužil všetky dostupné opravné prostriedky. V preskúmvanej veci sa senát 3 C najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, odchyľuje od stanoviska R 36/2008 s vedomím, že k samotnému „prekonaniu“ tohto stanoviska môže dôjsť iba osobitným procesom predpokladaným v § 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP (Van Oosterwijk proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadenovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutie súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretné. Žalobca nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 24. septembra 2014 sp. zn. 6 Co 157/2014. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobcom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť

trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Žalovaná v konaní o mimoriadnom dovolaní uplatnila náhradu trov tohto konania vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu zo 17. júna 2015 a tieto aj vyčísliť podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznal žalovanej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní spočívajúcu v odmene advokátky (ktorá ju zastupovala už pred súdmi nižších stupňov) za jeden úkon právnej služby - písomné vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky) vo výške 91,29 € (§ 10 ods. 8 vyhlášky), čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške 8,39 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje celkom 99,68 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok